esmakordselt »Eesti Postimehe Muusika Lisalehes« 1883, nr. 5—6, lk. 20 j.).

Isikl., Eesti Bibliogr. Asutisest j. m. saadud andmed; Post. album, lk. 256; Post. 1925, nr. 353; Tartu Õpetajate Seminar 1828—1928, (1929), lk. 229. *T.*

VUOLIJOKI, Ella Marie (Hella Maria), kirjanik ja tulundustegelane, sünd. 9. VII 1886 Helme klk. Taageperas õpetaja ja vallakirjutaja Ernst Murriku tütrena, õppis peale Puškin'i gümnaasiumi lõpetamist Tartus (1904) aa. 1904—08 Helsingi ülikoolis rahvaluulet, ajalugu ning esteetikat ja lõpetas a. 1908 ülikooli *mag. phil.* astmega. A. 1905 astus V. Soome sots.-dem. erakonda ja toimis ajalehe »Työmies« kaastöölisena, olles aa. 1904—07 ka »Postimehe« kirjasaatja. A. 1908 astus ta abiellu Soome sots.-dem., hiljemini kommunistide juhtiva tegelasega mag Sulo Vuolijoega, kellest a. 1922 lahutus. Aa. 1908—10 koostas ta Suomen Kirjallisuuden Seura ülesandel Helsingis deponeeritud J. Hurda(vt.) kogudes leiduvate rahvalaulude tüüpideregistri 40 000 teisendist. Ka on temal käsikirjas kogutud Hurda j. m. kogudest uurimismaterjali (umbes 550 varianti) eesti vaeslapse laulude kohta. Sõda käsitlevate rahvalaulude sünteesi esitab tema a. 1915 Tallinnas ilmunud »Sõja laul«. A. 1914 siirdus V. äritegevusse, oli a. 1917 Ameerika suuräri W. R. Grace & Co esindaja, ehitas a. 1923 Suojärvele Karjalas saeveski, mis a. 1927 ühendati »Aunuksen Puuliike«-nimelise saetööstuse ettevõttega ja on paisunud üheks Soome suuremaks äriks sel alal. Praegu (1929) toimib V. *Carelia Timber Co* ja »Aunuksen Puuliike« peadirektorina. — Kirjanduse alal hakkas V. varakult teotsema, avaldades juba 15-a.-na esimese novelli »Postimehes« ja olles hiljemini »Noor-Eesti« kaastööline. Eriraamatuina on tema sulest ilukirjanduse alalt ilmunud »Talulapsed« (Tall., 1912) ja »Udutagused« (*ibid.*, 1914, II tr. Tartu, 1927). Need on jõukast talust võrsunud noorte haritlaste eluloolised teosed, milledes autobiograafiline joon on küllaltki selge, kusjuures V. tegelased on psühholoogiliselt käsitluselt järjekindlamad ja hingestatumad kui enne teda esinenud ja tema kaasaegsete naiskirjanikkude omad. V. ilukirjanduslikus loomingus on väärtusena märgitav autori intellektualism.

Isikl. j. m. saadud andmed. *B. L.; T.*

VÄISÄNEN, Armas Otto Aapo, rahvamuusika ning -laulude korjaja ja uurija, sünd. 9. IV 1890 ukj. Savonranna klk. Soomes kaupmehe pojana, õppis muusikateadust Helsingi ülikoolis, mille lõpetas a. 1919 filosoofia magistrina, on toiminud a.-st 1918 ajakirja »Säveletär« peatoimetajana, a.-st 1919 Kalevalaseura asjaajajana, a.-st 1925 Helsingi Rahvakonservatooriumi juhatajana ja a.-st 1916 Soome Muusikateaduse Seltsi sekretärina. Dets. 1918 kuni märtsini 1919 asus V. Tallinnas eesti retkkonna saadikuna ja Soome teadeteagentuuri kirjavahetajana. A.-st 1912 alates on V. ette võtnud rea uurimisteekondi soomesugu rahvaste rahvamuusika ja -laulude korjamiseks, saades selleks rahalist toetust m. s. Eesti Üliõpilaste Seltsilt, Eesti Rahva Muuseumilt ja Eesti Kirjanduse Seltsilt ja viibides aa. 1912—14 ja 1921—23 suvel sel otstarbel Eestiski. Kogutud rahvalaulude värsside arv Eestist ulatub V.-l 15 000-ni. Ka on V. oma uurimistööde huvides a. 1925 töötanud Saksa, Leedu, Läti ja Eesti muuseumes. Eesti suhtes on V.-e töist tähtsad: Setunmaa (Helsingin Sanomat 1921, ka eriraamatuna Helsingi, 1921), Eesti rahva vana laulumuusika (»Odamees« 1923, nr. 5), Setunmaan »lauluemojen« tilapäisrunoja (Kalevalaseuran vuosikirja 3., 1923), Syntymä, lapsuus ja kuolema. Setukaisten tapoja ja uskomuksia (*ibid.* 4., 1924. lk. 193—223), Väinämöisen kantele kuvissa (*ibid.* 5., 1925), Soittaja haltijan opissa (*ibid.* 6., 1926), Kantelerunojen todellisuuspohja (*ibid.*, 8., 1928), Kantele- ja jouhikkosävelmiä (sissejuhatus ka saksak. tõlkes, Helsingi, 1928), Heimokannel I, Viron kansan runoja (Kalevalaseuran julkaisuja 3., 1924), artiklid koguteoses »Kodotulõ'« (Tartu, 1924) j. m.

Isikl. j. m. saadud andmed. *T. H.*

WÖHRMANN, Johann Christoph, tulundustegelane, sünd. 6. VII 1784 Riias kaupmehe pojana, astus peale kaubanduskooli lõpetamist Magdeburgis (Saksamaal) ametisse isa äris Riias ja sai hiljemini selle äri omanikuks. Ta oli Riia börsikomitee asutajaid (1816) ja teotses kuni surmani komitee esimehena ja selle abina. Ärilise tegevuse kõrval toimis W. m. s. aa. 1824—43 Preisi kindralkonsulina, Riia suure gildi ja 1830. a.-st Riia eeslinna ilustamiskomitee liikmena, saades viimases ametis temanimelise pargi asutajaks Riias. Ka asutas ta Riias suurema saeveski ja valutöökoja ning 1835. a. Riia mineraalvee-ravila. W. suri 2. IX 1843 ukj. Franzensbrunnenis Böömis. — A. 1830 omandas W. Poolas kalevivabriku, kuid sealsete rahutuste tagajärjel katkes vabriku tegevus ja a. 1832 tõi W. vabriku sisseseade üle Sindi mõisa Pärnumaal, kus vabriku tegevus arenes õige kiiresti, selle aastase toodangu tõustes kuni 700 000 arss. kalevit, kuna tööliste arv ulatus 1000-ni. Vabrikutöölistele ehitas W. Sindis korterid-üksikmajad aedadega, kooli ja kiriku.

Inl. 1843, nr. 36 j. m. saadud andmed. *J. M.*